

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Incercări de zăpăcire

A încurca este ușor, a descurca e lu-
cru foarte greu.

În afacerile obștei se ivesc situațiuni,
când unii ori alții din factori cari au in-
teresele lor proprii de a influența opinia
publică într-o direcțiune ori alta, conștient
năzuesc să producă zăpăcirea acestei opinii
publice asupra unor noțiuni ori idei. Ast-
fel de pildă toate partidele politice maghiare
zăpăcesc opinia publică a poporului ma-
ghiar în preajma chestiunii reformei elec-
torale căutând să infiltreze în conștiința
acestui popor convingerea, că o dreaptă lege
electorală ar fi în paguba lui și în folosul
exclusiv al neamurilor nemaghiare.

Scopul acestor politicieni este ca zăpă-
cind pe maghiari să-i facă accesibili pen-
tru primirea unei reforme electorale, care
să mențină și pentru mai departe domni-
rea claselor feudale asupra maselor, ma-
ghiare și nemaghiare.

De data asta nu voim să analizăm ză-
păcirea politică a maghiarilor, ci avem da-
toria a ne ocupa cu *diferitele încercări de
a zăpăci pe români, prin români*. Sunt mai
multe chipurile, prilejurile și meșteșugurile
acestor încercări. Din toate acestea fixăm
în acest articol numai unul.

O reuniune de învățători români își
ține adunarea generală într'un oraș oare-
care. Adunare generală fără banchet, bine
înțeles, nici nu se poate. S'a dat deci ban-
chetul. Și învățătorii cuviincioși și de ome-
nie au închinat un pahar în cinstea presei

românești, a presei cinstite românești. Așa
a zis oratorul lor, foarte bine și înțelep-
tește, bine știind, că astăzi, durere avem
și pressă românească necinstită.

La închinarea aceasta cinstită se scoală
un domn bine îmbrăcat, care părea că se
crede îndreptățit a se considera *pe sine* de
reprezentantul presei cinstite românești și
— mulțumește învățătorilor pentru închi-
nare.

Ei, a fost bine. Nu se făcuse chiar
gaură 'n cer. Dar, domnul nostru nu s'a
mulțumit numai cu îmbulzirea sa de *repre-
zentant* al presei cinstite românești și nici
cu aducerea mulțumitei din partea acestei
prese pentru cinstea ce i s'a făcut, ci
domnul nostru a crezut potrivit prilejul ca
să — *zăpăcească*.

Domnul nostru, care absolut nu avea
nici un titlu de a reprezenta, cu drept cu-
vânt, *cultura românească* și nu avea nici un
drept formal, cu atât mai puțin *moral*, de
a reprezenta *politica românească*, domnul
nostru își ia aerul de filozof și începe să
dascălească pe dascăli *despre cultură și de-
spre politică*.

S'a adus în comparație *cultura* cu *po-
litica*. Și s'a susținut teza, că interesele
culturale primează interesele politice. E
greu a face cultură, s'a zis, și e ușor a
face politică. Și pentru aceea domnii no-
ștri, cari se cocotează la conducerea popo-
rului românesc, se mulțumesc a face poli-
tică, pentru-că lucrul acesta e prea ușor,
dar se leapădă de munca culturală cea bi-
necuvântată, deoarece această muncă e
greă și obositoare. Mult mai vrednici fii ai
neamului sunt însă aceia, cari ostenesc în

ogorul culturii naționale, decât politicianii,
cari cutreeră satele și aruncă în masse
frăzoarele răsunătoare despre sfânta luptă
națională, iar apoi învăluți în mantaua
caldă a popularității se pun la masa intimă
și se veselesc de succesele lor ieftine. N'or
fi fost cuvintele tocmai acestea, dar înță-
lesul, *rostul* lor a fost întocmai.

Învățătorii, cari ascultau, se bucurau
bineînțeleș, de aprecierea atât de impulsivă
a muncii lor culturale. Cei cari socotiau pe
orator om de omenie și nu se îndoiu de
buna lui credință trebuiau nesmintit să
tragă anumite concluziuni din această pe-
roratiune. Și concluzia firească numai una
putea să fie. Că e mai bine să faci cultură
decât să faci politică. Politicianii sunt mici,
fuduli, doritori de popularitate. Adevărații
români buni sunt aceia, *cari nu fac politică,
ci fac cultură*.

Ce ușurare vor fi simțit învățătorii
slabi de inger, cari și până aci căutau sute
și mii de pretexte, pentruca să se poată
substrage dela îndatoririle lor politice na-
ționale.

Să mai vină acum „bietul“ (!) comitet
național, să le ceară luptă politică. Ei, fugi
domnule, cu politica aia! Mai lăsați-ne în
pace. Noi ne facem mai bine datoria națio-
nală *muncind pentru cultura românească*, de-
cât dumneavoastră, cari habar n'aveți de
cultură. Ni-a spus-o doar reprezentantul le-
gitimat al presei române.

Și mulți cari au observat foarte bine
tendința de a zăpăci, se lasă prea bucuroși
să fie zăpăciți. Aveau ei, bine înțeles, și
mai nainte multe motive pentru a se
subtrage dela îndatoririle lor naționale, cari,

Iași și Galați

— Două serbări naționale —

de dr. Horia Petra-Petrescu

Sunt două feluri de sărbători: unele pom-
poase, cu fraze oratorice, cu bombasticismul infiltrat
până în măduvă — niște potemkiniade disgratioase,
care-ți aduc groaza în suflet. Altele, cu mai puțin
fast, cu multă sinceritate — adevărate sărbători
culturale, cari se impun în urma importanței lor
intrinseci.

Săptămânile trecute am avut, noi, românii,
parte de două sărbători sufletești de categoria a
doua: la Blaj și în București. Ceeace au însemnat
aceste două manifestații, la cari au luat parte zeci
și sute de mii de oameni, are să hotărească viito-
rul, una e sigur: de manifestațiile acestea două
n'are să ne fie rușine. Au fost atât de impună-
toare, atât de strălucite în cea mai mare parte a
lor, (și zicând aceasta ne este jale că epitelele
„impunător“ și „strălucit“ au fost luate în deșert
de multe ori, încât și-au pierdut puțințel farmecul)
au fost atât de frumoase, că nu putem decât să ne
bucurăm când auzim de ele. Un neam, care știe să
prăznuiască astfel, nu este dat peirii!...

Alte două serbări culturale ne stau în prag.
În slujba lor e scris articolul de față. Rândurile
acestea vreau să îndemne, ca fiecare român, căruia
li este cu puțință, care vrea să aibă momente de
înălțare sufletească, să ia parte la aceste sărbători,

căci numai lucruri folositoare va auzi și va vedea
cu prilejul acesta.

Numai lucruri folositoare? Da. Fiindcă se vor
da aceste două serbări în România, vor ajunge ar-
delenii noștri să cunoască mai de aproape țara
fraților noștri.

E rușine să o spunem, dar n'avem încotro:
frate pe frate nu ne cunoaștem așa, cum ar trebui
să ne cunoaștem.

Suntem încă prea mulți aceia, cari n'am pus
încă piciorul pe pământul locuit de consăngeanul
nostru român. Bătăilor inimei lui nu le știm răs-
punde totdeauna cu bătăile inimei noastre. Sunt
mulți încă aceia, cari trăiesc în întineric, când e
vorba de datorii față de neam. Pe aceștia să-i
scuture din letargie serbările din zilele noastre.

Ori cât am fantaza noi de unitate culturală,
unitatea aceasta nu se va putea înfăptui fără de
munca cinstită în favorul acestei unități. Numai
așa vom merge înainte, dacă ne vom cunoaște „gre-
șelile și calitățile! Nu numai calitățile! Frăția no-
astră ar fi dureroasă, dacă ne-am face numai teme-
nele reciproc și n'am băga de seamă penumbra.

De aceea și serbările acestea să ne dea pri-
lej de cimentare a legăturilor noastre. Nu numai
banchete și vorbiri frumoase, ci și cunoașterea a-
mănunțită a durerilor, cari se frământă în pieptu-
rile fraților de un sânge din diferitele localități.

Numai așa vor da și serbările acestea roadă
bogată, ca cele din Blaj și din București, numai
așa vom putea fi și noi mândri de ele, înșirându-le

în salba minunată a adevăratelor zile mari ale nea-
mului.

*

Serbările din Iași, cari încep Duminecă și vor
ținea 5 zile, vor avea o însemnatate mare pentru
viața culturală, nu numai a Moldovei, ci a între-
gului neam românesc.

Se împlinesc 50 de ani dela înființarea uni-
versității mai bine zis: s'au împlinit anul trecut,
dar au fost festivitățile amânate până acum.

Se știe că universitatea din Iași a fost în-
ființată de *Alexandru Ioan Cuza-Vodă* (în 1860),
iar cea din *București* după patru ani, în 1864, de
același domnitor înțelept, îndrăzneț și român mare.

Cu ocazia aceasta era prea firesc ca figura
măreată a lui *Cuza Vodă* să planeze deasupra
festivităților din Iași.

Un comitet, compus din profesori universitari,
din literați și bărbați de stat, s'a îngrijit ca Iașul
să primească acum statuia lui *Cuza Vodă*, statuie,
care merită să împodobească una din piețele ora-
șului, în care a trăit și s'a sbuciumat pentru neam
marele patriot.

În *Cuza-Vodă* venerează fiecare român pe
omul genial, care a săvârșit unirea țărilor surori,
a Moldovei și Munteniei, după lupte diplomatice
înverșunate.

Prințul parlament românesc, întrunit în ziua
de 24 ianuarie 1861, în București, este opera lui.
Reforme radicale: secularizarea averilor mănăstire-
ști, improprietărea țăranilor clăcași, noua con-

în anumite împrejurări, pretind chiar jertfe însemnate dela aceia, cari le împlinesc, — dar acum li-s'a pus la îndemână un motiv chiar foarte național: **cultura mai presus de politică!**

Noi însă avem datoria să restabilim adevărul și suntem necesitați să arătăm în toată goliciunea sa, păcătoasa încercare de zăpăcire. Înainte de toate trebuie să constatăm că *nu se poate face comparație între cultură și politică*. Cine încearcă această comparație, acela ori nu este în curat cu cuprinsul noțiunilor *politică* și *cultură* ori presupune la auditorul său această lipsă a cunoștințelor elementare și abuzând de această necunoștință vrea să zăpăcească. În cazul de față pot să fie adevărate ambele alternative. Distinsul nostru toastant nici el însuș nu cunoaște cuprinsul adevărat al noțiunilor *cultură* și *politică*, dar totodată, fără îndoială, a și avut intențiunea de a zăpăci.

Cultura națională nu se poate aduce în contrarietate cu politica națională. Politică națională românească va să zică întregul complex al acelor acțiuni obștești, cari au de țintă asigurarea existenței, a dezvoltării și prosperării vieții naționale a poporului românesc din Ungaria și Ardeal. Una dintre condițiunile acestei vieți naționale, cea mai de frunte, cea mai indispensabilă, **este cultura națională românească**. Mai mult. Intre împrejurările fatale, în cari se află partea neamului românesc de sub stăpânirea coroanei Sfântului Ștefan, toată lupta lui politică actuală se poartă mai vârtos pentru apărarea culturii naționale, care în primul loc este primejduită din partea dușmanilor noștri de veacuri pentru simplul motiv, că și acești dușmani cunosc prea bine adevărul: *ai cultură națională, ai viață națională*, și fiindcă vor să ne răpească viața națională, pentru aceea atentează mai vehement la cultura noastră națională.

Lupta noastră politică națională se poartă deci mai vârtos pentru apărarea culturii naționale. Și cine zice, că cultura este mai presus de politică este asemenea

aceluia, care ar voi să te convingă, că creanga este mai presus decât copacul. Cultura națională nu este o noțiune deosebită de politica națională, ci se cuprinde în aceasta. Cine ia parte la lupta noastră politică națională, acela luptă totodată pentru cultura națională, iară toți aceia, cari sub orice cuvânt stau la o parte și se subtrag dela datoriile impuse lor prin lupta noastră politică națională, *acea sunt dușmani culturii naționale*, oricât ar perora pe la banchete despre însemnătatea acestei culturi. Când politica statului culminează în scopul mărturisit de a nimici existența **națională** a neamului nostru, în consecință acea politică se îndreaptă înainte de toate împotriva culturii noastre naționale. Este deci mai limpede ca lumina soarelui adevărul, că lupta politică națională se poartă în primul rând pentru apărarea acelei culturi naționale. Deci dascălii, cari nu fac politică națională sub cuvântul mincinos că ei fac cultură națională, crezând că e mai presus de politică, *acea sunt dușmanii cei mai păcătoși și cei mai primejdioși ai culturii naționale românești*.

Acesta este adevărul.

O propunere

— Către comitetul național —

(Articolul din afară)

Onorat comitet național!

Mai mult decât alții, sunteți în măsură d-voastră paznicii aleși ai neamului de-a putea cuprinde 'n toată 'ntregimea sa vitregia împrejurărilor, în cari sorociți ați fost să 'nfrunțați atâtea vijelii, ținând totuș înălțat steagul, pe care vi-l-a încredințat curat, obșteea românească din această țară.

...Doamne, în câte discursuri nu s'o fi spus și 'n câte articole nu s'o fi scris că trăim în zile grele, pline de frământarea zadarnică, născută din nehotărârea instăpânită par'că pe mintea și inima șirelor noastre luptătoare — zile înorate, a căror atmosferă băjbăie de multele patimi răscolite prin învinuirile întemeiate sau închipuite, pe cari și-le aruncă împrumutat frate la frate... însă zile de însemnătate istorică, în cari luăm asupra umerilor noștri greaua răspundere, de care anevoie vom fi în stare să ne descărcăm în fața viitorimei, fără să poticnim. Noi, toți cărturarii, dar mai ales dumneavoastră, fruntașii.

Se știe din povestea vremilor trecute, că ființa mălăiată ce se 'ndoiește de dreptatea cauzei pentru care se sbate, din sufletul căreia se strecoară picur cu picur nădejdea izbândeii, aceea curând va cădea 'ngenunchiată înaintea asupritorului dărz, ce-o strivește cu neîndurare. Nu tot așa ostașul destoinic, treaz și cinstit, care poartă războiul pentru păstrarea neatinsă a sufletului pe care i-l-a dat Dumnezeu, pentru apărarea legiuită a trupului moștenit dela părinți, pe care dator este să-l iubească și să-l hrănească din țărâna care a fost odinioară a strămoșilor, este astăzi a lui și va fi mâncă a fiilor și nepoților săi.

Nemărginită putere ne-a 'mprumutat nouă în cursul războiului dus și va trebui să ne-o dea din neam în neam, convingerea neclintită în temeinicia drepturilor pentru cari luptăm, — drepturi, cari țâsnesc din adâncul ființei noastre, din însuș izvorul limpede și vecinic al legilor firești. Însă acestei convingeri sfinte prin sângele vitejilor căzuți pentru dansa, va trebui să i-se întovărășească o muncă din ce în ce mai prevăzătoare și înche-gată, o muncă necurmată și plină de zvăcnirea caldă a vieții, fără de care orice drepturi se veste-jesc, se oficesc și mor. Pe neluptat, chiar dreptul dobândit pare a 'mbrăca haina cerșetorească a pomanei ce umilește.

În interesul demnității noastre de popor latin și de oameni adevărați, născuți din oameni adevărați, va trebui, ca prin încopciarea de fier a rândurilor, prin încordarea supremă a mușchilor,

să pornim lupta și mai îndărătnică și mai vije-lioasă.

Din zori și până 'n noapte să răsună în tabăra noastră trâmbițele stridente, vestitoare de biruință. Va trebui să cheltuim tot prisosul puterilor, pentru ca să ne putem asigura învingerea.

Căci, vai, nu este dreptă lupta ce o luptăm, ci inegală, pentru noi exclusiv defensivă și în clipa în care ne găsim, ea se reduce doar la o apărare — mult prea domoală și prea îndulcită de filozofia iertării — a ființei noastre ca neam românesc.

Din partea lor, loviturile crude și 'ntețite, curg ploaie. Ele ne rănesc până 'n cămăruța ascunsă a inimei. Ele ni-se dau cu sistemul și consecvența urei oarbe, pe care nici mileniul n'a putut-o încreștina.

Noi nu putem folosi aceleași arme, căci altul a devenit sufletul nostru, domolit și înmuiat, prin hrana atâtor desamăgiri. Ș'apoi nici c'am putea folosi armele, cari deocamdată, numai lor le stau la 'ndemână. Nici nu putem opune aceeași îndârjire, căci zău, ni-s'au cam secătuit puterile pe urma atâtor dureri îndurate în cursul veacurilor tulburi, scurse sâlnic în oceanul înnoptării...

De n'o fi înșălătoarea fata morgana, azi par a miji zorile zilei albe. Din lunga plămădire a trecutului de negru vaiet, ni-se pare, că s'ar desprinde înfășșit un deceniu mai înseninat, mai vioiu, mai hotărât a da și ultimele jertfe ce le-ar mai cere molohul — ca să putem răsufla, în urma urmelor și noi odată!

Și totuși, ca nealțedăți, ca un blestem nemuritor, primejdia crește în fiecare ceas. Puhoiul se umflă văzând cu ochii și ne amenință cu înecul.

Jur împrejur se 'ntinde încolăcindu-se seninul de ape... Doar departe, unde cade bolta în valuri se deslășește, abia răsărind din bătaia talazurilor, un ostrov ce ne chiamă zămbitor: „veniți la mine!”

Ce-i de făcut? Apele cresc cu fiecare clipă, iar timpul tot scade. În numele sfântului, curmați toată plângerea și tânguirea! Numai lași mor suspinând în frângerea mânilor neputincioase. Ci veniți, bărbați, să văslim cu putere spre singura scăpare ce ni-s'arată ochilor, spre limba de pământ unde ne putem adăposti, întrema și înarma pentru triumful cel din urmă și dincolo de care orice teamă a sufletului nostru să se risipească ca o deșertăciune! Veniți spre insula mântuitoare al cărei nume este cultura națională.

Veniți, căci un duh nevăzută imi șoptește, că insula asta ne va desvâli comorile bogate ale sâ-nului său; aici vom găsi arme strălucitoare, cari fulgerând lovesc amuțind pentru totdeauna pe dușmanul cel mai învierșunat; vom afla zale minunate pe cari glonțul de pușcă nu le poate pătrunde, iar poporul care le'mbracă rămâne de-apururi inviolabil. Veniți să cuprindem fortăreața încinsă cu ziduri de granit, pe care adâncul ei o ascunde, ca să putem râde cu hohot de toate sfortările asalturilor ridicole.

Urcă-te deci fără zăbavă, poporul românesc, în corabia mântuirii. Incoardă-ți puternic mușchii brațelor dacice, lopotind întot și dărz, ca văslașii desnadăjguiți, în ultima zi de zbucium a lui Columb cuceritorul. Grabnic, căci ceasurile s'măsurate: ari ajungi la vreme, ancorând în sânul liniștit al insulei, ori valorile cutropitoare ale străinismului vor înghiți lacome corăbioara ta întărită.

...Ah, și rușinea 'mi vâpșește obrazul cu sânge, când mă gândesc ce 'njositoare, ce lașă ar fi stingerăa unui popor latin, îngropat supt undele uraltăice!

Dar nu!... pieriți năluci fără teme! Poporul trainic, zămislit din imbinarea romano-dacică nu poate fi înecat de valuri urâte. Până astăzi nici o singură viață latină n'a putut fi gătuată! Iar răbduriiului neam românesc, uite... abia acum-a-i ră-sare la orizont steaua norocului, ce clipește din geana înlăcrimată de bucurie.

Sus dar! Imbarcați cu mic cu mare, și ca dintr'un singur glas enorm să răsbătă 'n largul văzduhurilor imnul sfânt al plecării noastre spre glorie și nemoarte! Osana ție, Cultură națională... spre portul tău, ocrotitor plutește de-acum naia nădejilor noastre! Osana ție, Domnul, Dumnezeu! și Mântuitorul nostru!

stituție, după lovitura de stat energetică din 2 maiu 1864, legea pentru regularea proprietății rurale, legea instrucțiunii, codul civil, codul penal, procedura criminală, înființarea universităților, a conservatoarelor de muzică, a școalelor comerciale și de silvicultură — toate reformele acestea, cu cari avea să facă ce e drept experiență mai târziu România, fiindcă unele erau numai inoculate așa, cum se găseau într'altă țară — toate reformele acestea sunt a se mulțumi în mare parte energiei de fier și inimei de aur a lui *Cuza Vodă*. Ce a fost Cuza pentru Român'a nu poate să întunece ziua de 11 februarie 1866, când a fost silit din partea supușilor săi să abdice.

Era prea firesc ca și marele lui sfetnic, *Mihail Kogălniceanu*, să se bucure de iubirea acelora, cari se închină memoriei lui Cuza Vodă, căci Kogălniceanu a fost primul lui ministru și sfetnicul lui cel mai luminat.

(Sfârșitul în n-rul viitor).

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Mă veți ierta oare, onorat comitet, pentru această introducere mult prea lungă, poate chiar de prisos? Uneori uiți însă, cui vorbești și 'n loc să scrii cu mintea, cum ar trebui, încerci cu inima cum nu poți. Uiți că aceia, cărora le vorbești, au și mai multă înțelegere și mai adâncă simțire de cât tine, neavând lipsă de nici un fel de captatio benevolentiae.

Dintr'un început și fără de ocol, aveam de gând să spun, că trei cetăți nebiruite până azi, au rezistat cu îndârjire tuturor opintirilor alianului. Ele au susținut ființa noastră cu bărbăție și vrednicie. Aceste cetăți necuprinse, pe cari le admiră o lume sunt: *limba, legea și glia românească*. Printr'ânsele, ca printr'o minune rară, ce trebuie să ne stărnească adevărata mândrie, ni-s'au păstrat în toată frumuseța lor înăscută mintea și inima noastră, — clădirea asta minunată a sufletului românesc, care sfidând loc și vreme a rămas până în ziua de azi încă tot același în Țara Oltului ca și 'n Biharia, în Bănatul Timișan ca și 'n Maramureș.

Ca unul care am pribegit mereu de dragul unei idei, cutreerând întreg cuprinsul locuit de picior românesc în această țară, — să am voie a spune câteva cuvinte, cu gândul că săvârșesc un bine, căci am avut prilejul să văd cu ochii mei starea de pretutindenea a neamului nostru.

— În orice regiune am umblat, am văzut aceeași „foame de pământ“, ș'am aflat din izvoarele cele mai vrednice de crezare, că — doar cu excepția munților, a căror podoabă mândră o mistuie zărită ferăstaele hârșitoare și fabricile neaștioase ale izrailului hrăpareț — proprietatea noastră rurală este în neconținută creștere. Cu jertfele cele din urmă, țaranul nostru cumpără pământul dela oricine și de oriunde numai poate, căci „el vrea pământ!“ Și dacă odată l-a apucat, nu-l mai lasă din mâni decât atunci, când îl smulge viclenia jidovească, oricând îl vinde cu doba lăcomia băncilor străine.

Cum? Și câte una românească? Nu vreau să cred!

Deci glia strămoșască e încă tot a noastră, ba a crescut. Și când vom izbuti să înfăptuim, prin institutele noastre financiare, o acțiune conștientă de sistematică cucerire a solului dător de lăcaș și hrană, paralizând în aceeași vreme cu toate mijloacele sufletesti, materiale, de teroare chiar, icuirea coloniilor străine în corpul compact al românismului băstinaș — când vom răuși, ca instinctul acesta de acaparare al gliei, ce lucrează în zilele noastre la întâmplare, pe dibuite... să-l trezim prin grai viu și scrisoare, ridicându-l până la claritatea desăvârșită a unei mari idei mântuitoare, — atunci învingerea va urma dela sine, ca orice problemă studiată și binerezolvită. Ș'atunci abia vom putea exclama cu adevărat triumfători: al nostru fiind acest pământ, a noastră este această parte de țară! Și numai pe glia curat românească, va putea înflori în toată bogăția sa, rodul unei economii raționale, al unei frumoase industrii casnice, ș'al întinsului comerț de mâine, merit să ne scoată din ghiarele străinismului, ce ne golește de atâta amar de vreme șerparele și hambarele.

Putem zice, că și credința ni-se ține încă bine. Am văzut tot cu ochii mei, cum în sute de sate, alături de bisericuța smerită, incioălată din bârne bătrâne și cucuiată în vârful delucianului... se ridică falnice pe locuri largi și netede bisericile nouă, albe, înalte, nu arareori pompoase, ale zilelor din urmă.

Firește, cu înălțarea de ziduri trufase și grămădirea de icoane scilpitoare, departe de-a fi rezolvată, problema bisericească cu tot prisosul său de binefaceri, este de-abia la început. În mijlocul acestor lăcașuri înalte și ncăpătoare va trebui să răsune, de-aci 'nainte alt glas preoțesc. Al preotului modern, cult, altruist și lămurit asupra îndatoririlor sale omenești și naționaliste. În locul cazaniilor pline de bălauri, de sfinți ce umblă pe apă, ca pe uscat, de elementele rudimentare și anacronice, pe cari nieri țaranul cel mai simplu nu le mai poate crede în veacul tahipolitegrafiei ș'al aeroplanului — va trebui, ca amvonul modern să îmbrățișeze toate înaltele probleme sufletesti și culturale-naționale, îmbrăcându-le în haina simplității practice și convingătoare, lăpădând odată pentru totdeauna balastul teoretic-dogmatic plicticos și inutil, sub povara moleșitoare a căruia, în toate duminecile și sărbătorile anului, cam de pe la ceasurile 19—11 — „când popa predică“ — bunii

noștri plugari cad, fără deosebire de confesiune, într'o dulce moțială, ce-și ia începutul pozitiv, prin aprobarea oratorului cu tot mai adânci închinăciuni făcute de capetele plecate în semn de smerenie și care toropeală se complică în toiul cuvântării, prin înjghebarea spontană și frățească a unui cor de horcăeli, a căruia armonie națională răsună 'n timpul numit, în toate bisericile unite și neunite, din Sătmăr până'n Săcele.

— Cum se poate prevedea, biserica va rămânea desigur, vremea cea mai îndelungată, vatra de cultură românească pe care nu vor îndrăsni s'o pângărească poțrivnicii noștri. Înțelegând deci pe deplin marea ei importanță educativă, preoțimei noastre nu-i va fi iertat să scape nici o singură duminecă, în care să nu devie adevărul moralist practic (preotul însuș slujind ca pildă vie de conduită) și sincerul sfătuitor în cele naționale, al poporului. Aceste probleme, cari par a depăși sfera clericală, pot fi totuși foarte bine cuprinse sub aripile protectoare ale bisericeii. Se înțelege încâtva, la noi, această operă de educație, prin cooperarea pasivă a maseilor, călăuzite de marea credință tradițională și deosebita alipire către cele sfinte și dumnezești. Fără îndoială, germenii acestei frumoase, dar grele prefaceri va trebui plantat înainte de toate în seminariile teologice, cari, durere își așteaptă ș'azi încă zidurile lipsite de umezeală și un confort cât de cât mai europeanesc, în care să se poată sălășlui, fără primejdia ofitei, nouii vestiitori ai cuvântului.

(Va urma.)

Bătăie sângeroasă în Reichsrathul din Viena

Revolta mizeriei. — Focuri de revolver asupra miniștrilor.

Viena, 5 oct. n.

În porticulul Reichsrathului din Viena a fost astăzi o înghesuială și îmbrânciri ca într'o cârciumă dela sat. Des de dimineată poliție multă a fost orânduită în jurul parlamentului, deoarece *deputații boemi anunțaseră, că vor aduce pe copiii de școală boemi, cari din pricina închiderii școlii boeme din circumscripția a treia vagabondează pe străzi*.

Sute de copii cu mamele lor au venit în șiruri dese înaintea parlamentului. Poliția nu mai știa ce să facă. Comandantul rezervei a cerut îndrumările biroului președintial.

Președintele camerei a ordonat să fie lăsați copiii de școală în porticulul parlamentului. Deodată porticulul s'a umplut de copii, dar dela stradă încă tot mai veniau.

Unul dintre aranjatori, deputatul german naționalist *Albrecht*, a poruncit servitorilor parlamentului să închidă ușile și să nu mai lase pe nimeni să intre în-lăuntru.

Din pricina aceasta *deputații boemi au tăbărit asupra lui Albrecht lovindu-l și izbindu-l cu capul de perete*.

S'a născut o zăpăceală nemaipomenită. Copiii boemi se văietau, femeile țipau, iar *deputații boemi loveau fără cruțare în colegii lor germani-naționalisti*.

Franco Stein, fostul deputat german naționalist, a pățit-o amar. A fost bătut grozav, iar el de frică și-a scos revolverul, pe care însă nu l-a putut folosi, deoarece i l-au lovit din mână.

O femeie boemă a scuiat în față pe un deputat german.

Deputatul german *Croy* a fost bătut rău. Slujbașii parlamentului au alergat toți în culoare, ca să despărtească deputații, dar nu le-a succedat.

La orele 12 și jum. bătăia în porticul continuă.

*

La orele 1 și trei sferturi a avut loc un eveniment fără păreche în istoria parlamentului austriac.

Când deputatul socialist *dr. Adler* vorbea *despre scumpete și despre mizeria poporului*, un om din etajul al doilea a slobozit *4 focuri de revolver* asupra miniștrilor.

S'a produs o agitație și o panică colosală. Deputații au sărit dela locurile lor și au alergat afară.

Imediat președintele a suspendat ședința. Toate ușile parlamentului au fost închise.

Atentatorul a fost prins. Gloanțele de revolver au intrat într'o bancă de lemn de lângă fotoliul ministrului de justiție *Hohenburger*. Ministrul cultelor a fost rănit la braț.

După detunăturile de revolver socialiștii din galerii au erupt în strigăte puternice: „să trăiască democrația socială“.

În Viena întreagă domnește o turburare colosală.

Complotul din Portugalia. La ambasada portugheză din Viena a sosit la 4 octomvrie, o depesă cu următorul cuprins: „*În tot cuprinsul țării domnește liniște*“. Telegrama aceasta este o desmințire formală a știrilor alarmante ce s'au răspândit în zilele trecute în întreaga presă europeană cu privire la încercarea monarhiștilor de a restaura monarhia. Tot astfel se desminte și știrea că o parte a conjuraților ar fi năvălit în Portugalia prin partea ei nordică sub conducerea lui Cauceiros. Fapt este, că conjurații au avut de gând să proclame monarhia, dar conducătorii au fost surprinși fără de veste de autorități și arestați în cea mai mare parte a lor. Îndeosebi o mulțime de clericali, oameni cu vază mare au fost compromiși. Descoperirea aceasta va schimba mult ținuta guvernului față de vatican cu privire la despărțirea bisericeii de stat.

Până aci guvernul avea un punct de vedere destul de favorabil pentru biserică, dar acum se svonește, că l-a schimbat esențial.

Față de aceste știri, ziarul „*Berliner Morgenpost*“ scrie pe baza unei telegrame primite din Londra, că exregele Manuel, care a petrecut până acum în castelul lordului *Lawsdale*, a sosit fără veste la Londra. Se zice, că ar fi primit știri neapuse de favorabile din Portugalia. În Richmond se va ține o mare conferință a monarhiștilor portughezi cari petrec în Anglia. În ziua aniversării de un an a proclamației republicei se va da o luptă decizivă. Reînființarea regatului se va înfăptui apoi în curând. Cercurile politice din Londra nu dau însă nici un crezământ acestor știri.

*

Un ministru englez pentru pace. Ministrul Churchill s'a exprimat cu prilejul unei cuvântări în Dundee asupra situației critice din Africa, cam în următorul mod:

Situația actuală din Europa e azi mai rea și mai îngrozitoare, decât se credea la început.

Este o norocire, că chiar cele mai puternice state sunt rezervate și dornice de pace, cum e Anglia, Germania și Franța, cărora le-ar strica mai mult tulburarea păcii.

În timpul din urmă am trecut prin niște zile din cale afară critice, cari ar fi devenit și mai primejdioase, dacă Anglia n'ar fi stăpână peste ape.

Conflictul dintre Turcia și Italia a ajuns într'un stadiu, unde durere, nu mai pot folosi cuvintele.

Ce privește greutățile din jurul chestiei marocane, se poate zice, cu drept cuvânt, că Anglia a urmat în afacerea aceasta o politică dreaptă și cinstită. Noi englezii dorim sincer, ca între Franța și Germania să se ajungă la un acord, care pentru noi este numai de folos. Nici un ministru englez n'a dat anză la înăsprirea raporturilor nici

în public nici în secret. Noi dorim o rezolvire a acestui conflict în felul acela, ca să se pună odată capăt afacerii cu privire la Maroc, pentru ca acele două națiuni, cari au făcut atât de mult pentru omenire, să trăiască în bunăînțelegere. Aceasta e singura bază, pe care se poate zidi pacea Europei.

Afacerea acestei baze este ținta supremă a politicii lui Grey.

Politica noului mare vizir turc. Constituția noului cabinet turcesc continuă a crea mari dificultăți noului mare vizir Said pașa, care ar voi să formeze un minister de încredere și capabil să facă față situației.

Personalitatea lui Said pașa, care mai înainte de a fi investit cu funcțiunea marelui vizir ocupă demnitatea de președinte al Senatului, inspiră multă considerație și încredere cercurilor tinere turce, sari speră că politica sa cumpătată și liberală va izbuti să opereze o schimbare fericită în favoarea Turciei, chiar dacă aceasta va suferi o înfrângere în Tripolitania.

Said pașa e astăzi pentru a opta oară mare vizir. În 1908, când s'a produs prima mișcare constituțională în imperiul otoman și mai cu deosebire în rândurile armatei din Rumelia, Abdul Hamid a chemat la marele vizir pe Said pașa în speranța că acesta va găsi o soluție, care să împiedice dezvoltarea curentului constituțional.

Said pașa a declarat, însă, sultanului că imperiul e copt pentru un nou regim și că numai acordarea Constituției poate face ca mișcarea să nu ia un caracter revoluționar.

Astfel, grație lui Said pașa, s'a inaugurat în Turcia o eră nouă, care, dacă s'ar fi realizat cu vreo câțiva ani mai de vreme n'ar fi găsit imperiul nepregătit, cum e astăzi, în fața unor evenimente ostile.

Dacă noul mare vizir va reuși să-și alipească colaboratori de valoare, cercurile locale cred că el va fi în măsură să învingă toate dificultățile cari derivă din starea actuală de lucruri.

Războiul italo-turc

Preveza cucerită. — Un vas de război austriac în apele grecești. — Turcia cere soldați Egiptului. — Acțiunea pentru pace. — Bulgaria și România. — Un manifest războinic contra României. — Situația militară a României.

Pe de-o parte guvernul italian desminte prin Agenția Stefani orice intenție de ofensivă în Balcani; pe de altă parte o telegramă din Constantinopol anunță, că italienii au bombardat Preveza, ceea ce a avut de urmare ordine date trupelor turcești de a apăra Albania și a respinge și înconjura trupele italiene la Ianina.

În mod oficial se anunță, că Preveza a fost bombardată și că trupele italiene au debarcat. Forturile turcești au răspuns bombardamentului, dar fără succes, deoarece vasele italiene se aflau la adăpost.

După o puternică bombardare, Preveza a fost cucerită de italieni. Multe clădiri au fost distruse; mulți locuitori omoriți și răniți.

Un vas de război austriac în apele grecești.

Ziarul „Pester Lloyd” află, că cuirasatul „Maria Terezia” din flota de război, care a plecat la 15 septembrie spre Levant, se află actualmente în portul grecesc Poios la 15 mile de Pireu, unde va ancora.

În cazul când nu se vor ivi noi complicațiuni cuirasatul se va întoarce la Levant.

Comandant al acestui cuirasat este căpitanul Iosif Rödler, unul din cei mai excelenți ofițeri ai marinei austriace.

Echipagiul acestui vas care are un tonaj de 2500 tone și vitează de 19 mile, numără 504 oameni.

Pentru onoarea islamismului.

Comitetul central al tinerilor turci a adresat în numele poporului mohamedan, marelui vizir o telegramă în care declară că tot poporul islamist, ofițeri și soldați, se vor sacrifica pentru a salva onoarea islamismului.

O altă telegramă a fost adresată ministrului de război care e rugat să apere și să salveze islamismul în agonie. Ministrul de război a răspuns că a luat toate măsurile pentru apărarea drepturilor Turciei și că e gata și el să-și verse sângele pentru patrie. Deși situația este foarte grea nu se va ceda cu ușurință Italiei.

Ducele abruzzilor „bandit”.

În colonia italiană din Viena domnește o adâncă indignare în contra articolului din ziarul „Wiener Allgemeine Zeitung”, care a numit „bandit” pe ducele Abruzzilor.

Relațiile lui „Wiener Allg. Z.” cu ministerul de externe austro-ungar fiind foarte strânse, atacul acestui ziar capătă și mai multă însemnătate.

Colonia italiană de aci spune, că aceste atacuri sunt o dovadă de duplicitatea Austriei căci ea având la Preveza consulat și poștă proprie putea să știe, că știrea debarcării italienilor nu e adevărată, deci e inexistent și „banditismul” ducelui Abruzzilor, comandantul escadrei.

Turcia nu se va sinucide.

La ambasada turcă din Viena s'a declarat ziariștilor, că turcii sunt hotărâți să nu cedeze. Ei vor lupta cu disperare și nici puterea dușmanului, nici sfatul amicilor nu vor avea atâta forță încât să-i hotărască să se sinucidă.

Turcia cere soldați Egiptului.

În cazul când Turcia va întâmpina greutăți de a întări corpul de armată tripolitan e posibil, că va cere ajutorul armatei egiptene, în virtutea convenției prin care Egiptul este obligat a pune la dispoziția Turciei 18.000 oameni în caz de război sau pericol.

Unde va opera Italia?

Însărcinatul de afaceri al Italiei a comunicat guvernului sârbesc, că guvernul italian, în urma măsurilor turcești, se vede silit să facă operațiuni militare și în apele europene.

Muntenegrul și războiul.

Guvernul austriac a primit o comunicare oficială din partea Muntenegrului, că regele și guvernul acestei țări urmăresc deaproape evenimentele, căci dacă ele se repercutează în Balcani, atunci ar fi și interesele Muntenegrului în joc.

Atât regele cât și guvernul însă doresc ca războiul să se desfășoare numai în Tripolis, evitându-se astfel grave primejdii.

Italia redeschide chestia orientală.

Ziarul „Times” din Londra scrie: Glasul tunurilor italiene cari au bubuit pe coasta Siriei nu este de natură să alunge grija provocată în toată Europa de acțiunea Italiei.

Italia a readus fantoma chestiei orientale care nu va mai putea fi înlăturată cu ușurință. Ea își asumă o grea răspundere.

Preludiile diplomatice ale ocupării Tripolisului.

Ziarul „Unione” din Milano primește din Roma următoarea contribuție la istoricul ocupării Tripolisului:

Când, cu prilejul incidentului din Agadir, se începură tratative între Germania și Franța, guvernul german se declara gata, atunci când tratativele ajunseser în una din fazele cele mai critice, să renunțe la orice amestec în Maroc, dacă i se va permite ocuparea Tripolisului.

Guvernul francez a răspuns că nu poate primi

propunerea Germaniei, pentru că în această chestie are obligații anterioare față de Italia.

În același timp, guvernul francez a înștiințat cabinetul britanic despre cererea Germaniei.

Guvernul englez a declarat că nu vrea să aibă pe Germania ca vecin, lângă Egipt...

Cu aceasta, propunerea Germaniei a căzut.

Franța și Anglia au căzut totuși de acord, că în același timp cu chestia marocană trebuie rezolvată și problema Tripolisului.

Guvernul italian a fost deci solicitat de urgență de cabinetele din Paris și Londra să-și valorifice drepturile sale asupra Tripolisului.

Italia se afla deci într-o dilemă din care nu putea eși: Sau ocupă imediat Tripolisul, sau silește atât Anglia cât și Franța să declare că nu sunt legate prin convenție de Italia în chestia Tripolisului.

Italia a trebuit să se decidă pentru prima eventualitate.

Ziarul crede că în această situație Italia a făcut un mare serviciu echilibrului european, pentru că Germania din momentul ce nu poate avea Tripolisul, are un înțeles special ca acesta să fie ocupat de o putere aliată și să îndalțe pericolul unei ocupațiuni engleze sau franceze.

Evenimentele au fost deci grăbite de o urgentă necesitate internațională.

Prin războiul contra Turciei — spune ziarul — Italia a făcut un mare serviciu păcii europene.

Acțiunea pentru pace.

Curentul pentru o intervenție a puterilor în conflictul din Tripolis devine din ce în ce mai puternic.

Cunoscutul apostol al păcii Distournelles a trimis primului-ministru francez Caillaux o scrisoare prin care invită guvernul francez să intervie pe lângă cabinetele din Roma și Constantinopol să supue cazul tribunalului din Haga.

Din Londra vine știrea, că întinderea, pe care a dat-o Italia operațiunilor sale războinice, a produs aci mare surprindere și nemulțumire în toate cercurile comerciale, politice și diplomatice, precum și la ministerul de externe.

Această nemulțumire se poate deduce dintr'un articol apărut în „Westminster Gazette”, care prezintă părerea guvernului englez și care declară, că dacă s'ar face sforțări pentru a se mijloci Turciei să iasă din greaua situație în care se află, guvernul englez va sprijini Turcia.

Articolul spune, că speranțele Italiei că conflictul va putea fi localizat, nu s'au împlinit și aceasta se poate deduce chiar din întinderea pe care au luat-o operațiunile ei militare.

Amicii păcii în frunte cu William Stead vor preda ministrului de externe englez Sir Eduard Grey un memoriu prin care, referindu-se la articolul 27 din convenția dela Haga, își vor exprima dorința ca guvernul britanic să intervie în conflictul dintre Turcia și Italia.

O altă acțiune în favoarea păcii va fi întreprinsă de cercurile ce se află în legătură cu India, unde se află 75 mil. de mohamedani.

În capul acestei acțiuni se află un distins jurist mohamedan, care ocupă o funcțiune oficială la Londra.

În cursul săptămânei viitoare mohamedanii din Londra vor organiza o acțiune de simpatie pentru Turcia și vor face un apel la guvernul englez pentru apărarea Turciei.

Bulgaria și România.

Din Sofia se anunță, că ministrul de interne, Luscanoff, a părăsit capitala ducându-se spre Petersburg.

La Viena Luscanoff s'a întâlnit cu regele Bulgariei, cu care a avut o lungă întrevvedere asupra situației.

Scopul vizitei ministrului la Petersburg e, să ceară guvernului rus ca în cazul când Bulgaria va lua o atitudine contra Turciei, Rusia să concentreze armata la granița românească pentru ca România să nu atace Bulgaria.

În curând va sosi aci primul-ministru, Gheșoff și atunci se va hotărî ce atitudine va lua Bulgaria.

Correspondentul ziarului „Wossische Zeitung” din Sofia, anunță următoarele:

Din sursă bineinformată se asigură, că regele Ferdinand a sosit în taină la Berlin, în noaptea de duminică și după o convorbire cu sfetnicii săi s'a reîntors în Ungaria.

Primul-ministru Ghesoff își întrerupe cura la Vichy și se reîntoarce zilele acestea la Sofia.

Un manifest războinic contra României.

Ziarele de marți din Sofia publică un senzațional manifest al generalului rus în rezervă Spiridovici, președintele ligei slave, care se află acum la Paris.

Generalul Spiridovici în-deamnă, prin acest manifest adresat poporului bulgar, ca armata bulgărească să ocupe Macedonia.

El spune că acum e momentul oportun, pe care Bulgaria nu trebuie să-l piardă.

In caz când România, care este aliata Austriei, spune el, va ataca Bulgaria, Rusia va ști să vină în ajutorul acesteia.

In afară de oficialitatea rusă, poporul el singur, va lua inițiativa să formeze regimente voluntare, cari să atace România.

Textul manifestului.

Iată textul telegrammei-manifest pe care vestitul general în rezervă rus, Tcherep Spiridovici, președintele Ligei latino-slave, a trimis-o luni președintelui consiliului de miniștri, Ghesoff, ziarelor principale și șefilor tuturor partidelor politice din Bulgaria.

Generalul Spiridovici se află în Paris și telegrama lui a fost primită marți de către toți cărora el a adresat-o.

„Paris, 18 septembrie v. — Liga latino-slavă crede, că Bulgaria trebuie să se folosească de conflictul italo-turc pentru a elibera Macedonia.

„O intrare a armatei române în Bulgaria, în urma acestui fapt, poate fi împedecată dacă se vor aduna câteva mii de voluntari slavi.

„Din acești voluntari poate fi adunată, numai în 2 zile, o întreagă armată, numai în Rusia, unde bulgarofilismul și turcofobia vor înlesni compunerea acestei armate care, comandată de ofițeri bulgari, va putea fi în stare să respingă armata română.

„Tot pământul, până la Constantinopole trebuie să devină bulgar!

O mare propagandă a societății slave din Moscova va impune Rusiei să oprească România dela orice atitudine agresivă.

„Liga slavă este în fiecare moment gata a veni în ajutorul Bulgariei. Ea așteaptă în aceste momente instrucțiuni din partea Bulgariei!

„Trăiască Bulgaria din San-Stefano!”

Președintele Ligei latino-slave: General Tcherep Spiridovici.

Situația militară a României.

In legătură cu conflictul turco-italian credem interesant a da următoarele reflecții făcute de către un ofițer superior din marele stat major al armatei române:

— Noi nu putem aștepta decât cu liniște și fără să ne emoționăm desfășurarea evenimentelor. Armata noastră este perfect de bine pregătită, gata de a se măsura cu o armată mult mai puternică și mai bine organizată decât armata vecinilor noștri bulgari. Dacă ne-ar fi surprins evenimente acum trei sau patru ani, poate că ar fi fost mai îngrijitor.

Cât este de bine preparată armata noastră se va putea vedea cu ocazia marelui manevre ce se vor desfășura în Moldova. Actuala pregătire a armatei noastre va fi o adevărată revelație pentru Europa întreagă.

In privința efectivelor iarăș suntem cu mult superiori vecinilor noștri dela Dunăre. Noi în timp de pace avem un efectiv de 96.000 de oameni, iar în caz de mobilizare putem scoate până la 320.000 oameni din cari cel puțin 150.000 armată de prima linie.

Armament avem îndestulător pentru o armată de 300.000 de oameni iar munițiuni de războiu îndestulătoare pentru acest număr și pentru o rezistență de cel puțin șase luni de zile.

Vecinii noștri bulgari însă, cu toate eforturile ce ar face, nu pot mobiliza mai mult de 160.000 de oameni, din cari maximum 85.000 armată de prima linie.

In privința asta Serbia, stă și mai slab. Serbia nu poate mobiliza decât maximum 80.000 de oameni din cari cel mult 30.000 armată de prima linie.

Afară de aceasta Serbia stă foarte slab în ceea ce privește armamentul și echipamentul.

Este adevărat, că nouă pentru un moment ne cam lipsește îmbrăcămintea, aceasta mai cu seamă din cauza schimbării uniformelor. Cu toate acestea însă, în momentul de față putem echipa complet 200.000 de oameni. De astăzi peste trei luni însă, vom fi în stare să îmbrăcăm și să echipăm complet până la 350.000 oameni.

Acestea sunt împrejurările în care ne aflăm astăzi când războiul turco-italian a început.

Ce vor mai aduce evenimentele, vom mai vedea.

CORRESPONDENȚE

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

— Teatrul național „Odeon”. — Poezia toamnei... —

Redeschiderea, la finele lui septembrie, a teatrului național Odeon s'a făcut cu două din comediile lui Molière interpretate de câțiva laureati ai conservatorului. A urmat imediat apoi l'Arlesienne, piesă a lui Alphonse Daudet, însoțită de muzică de Bizet. Lumea cu dare de mână poate auzi muzica lui Bizet în Carmen — se reprezintă la Opera comică; lumea mai de jos se mulțumește și cu muzica din „l'Arlesienne”. Într-adevăr, prețurile dela Odeon înlesnesc publicului de treapta a doua ca stare materială, o cultură artistică demnă de luat în seamă.

Conferințele ce însoțesc unele din reprezentațiuni, adaugă la folosul cultural al acestui teatru, într-adevăr național.

Aspectul sălii — să lăsăm pe urmă aspectul scenei — e interesant. Figuri de funcționari, de uvrieri, cucoane cu rochii bătrânești, bătrâni cu înfățișare patriarhală; foarte rar, câte un piept alb, deschis, de ținută de rigoare, întrerupe impresiunea generală a spectatorilor. Când pauza se lungeste, auzi dinspre stăluile de galerii, ca și la noi, aplauzele în timp muzical; după aplauze vin strigătele; și când clopotul de pe scenă încă nu răspunde, încep fluierăturile.

Șeful de orchestră e chemat la catedră. El răspunde și îmblânzește publicul. Atunci să vezi cucoanele cu mâna la frunte, pierdute în visarea în care le transportă armonia, bărbații cu gurile căscate, câteva perechi strânse alături își șoptesc cuvinte dulci, și în genere fiecare tresaltă câteva momente la înălțarea, unde sunt răpite sufletele de către vraja muzicii lui Bizet.

Aspectul scenei în l'Arlesienne, merită a fi luat în considerare.

Decouri artistice, reprezentând, fie o fermă, o culoare plăcută și justă, fie marginile unui lac, o pictură de o fericită fluiditate, dând impresiunea unei imensități orizontale.

Piesa reprezintă o luptă sufletească extremă din cauza unei dragoste nejuste. Tânărul Frédéric iubea pe o cochetă Arleziană. Aceasta însă avea un trecut urit.

Onoarea familiei lui Frédéric, a unui albit bunice, până și a ciobanului lor de casă, nu putea

îngădui acea legătură. Frédéric înțelege greutatea, vrea să lupte împotriva sufletului lui, dar e biruit el însuși și se sinucide — spre disperarea mamei sale — aruncându-se din podul casei pe pietrele din curte. Scena e între țărani, și prin faptul acesta încă, se mărește sentimentul de duioșie, ce se desprinde din deslănțuirea întâmplărilor.

D. Baumé — premiul I la conservator — a jucat cu convingere, deși nu cu toată forța tragică, rolul lui Frédéric. D. Joubé, în rolul ciobanului, ne-a dat întreaga poezie a acelei vieți, care uniformază, în parte, viața romanică în munții cei mari ai Europei. D-na Gilda Darthy a oferit publicului un model de mamă, mișcător de sbuciumată de grija fiului său, având momente de strigăte sfâșietoare.

Se cuvine să adăugăm, că întreaga piesă e parfumată de spiritul, obiceiurile și chiar cântecele provenșale, cărora Daudet le consacră o parte din viață, instalându-se la moara sa din sudul Franței și culegând perlele poveștilor, din cari a dat opere de artă.

Pentru unii, cu venirea toamnei, încetează poezia zilelor de strălucire, de exuberanță de viață, pentru alții începe poezia zilelor monotone, zilelor de visare, lunilor ce parfumează sufletul cu frunzele moarte, cu luminile pale și cântecul plângător al arborilor despoiați. Pentru unii se stinge bucuria alintărilor romantice, în câmpurile de verdeață sau pe plaja scăldată de soare, pentru alții vine amărăciunea vremilor funeste, cu aerul greu, cu cerul cenușiu, cu respirațiile obositoare.

Vine toamna în pădurea bătrână, unde vântul și securea doboară la pământ ramurile uscate din copacul uriaș; vine în parcurile cele luxoase, unde arborii mlădii plâng la adierea vântului ce se întărește pe încetul; oceanul începe să mugească de turbare, pe deasupra florilor de toamnă aerul își mărește glasul, și omul îngrijorat își adună gândurile și așteaptă cu brațele încrucișate un musafir pe care nu poate să-l evite.

Poetul își înstrunește coardele, revede mereu chiparoși nemișcați, simbol de doliu, iubește zilele pale, lanțezește de monotonia vremii, se îmbracă cu nenorocirea umbrelor ploioase, și găsește atâtea motive de comparare cu sufletul său:

Je me compare aux morts, à la source
tarie,

A l'obscur horizon,
A la fleur effeillée, à la feuille pourrie
Sur un pâle gazon.

Ca pretutindeni, în Paris toamna își are farmecul ei deosebit.

Câți nu-și petrec zilele de toamnă în Paris, ca să guste odată cu reluarea unei vieți de cultură și de artă, farmecul ploilor fine, cerului fără culoare, serilor îmbrumurate, când frunza suspină mai puțin dulce la suflarea vântului, când la fe-reastră răsună furtuna!... Câți nu-și perd pașii în noapte, pe bulevardele majestuoase și îngândurate, ascultând refrenul castanilor reinverziți, sub bătaia vântului de toamnă!... Câte firi, câte suflete de elită nu sorb frumusețea și poezia nopților fără seamăn când la lumina lămpii, la reflexele cărbunilor din cămin, gânditoare ascultă bătând în saloanele prinse, aripile vestitoare ale durerii și ale mizeriei, ale ruinei sufletelor lor... Și câți într'un extaz de pasiune, nu strigă:

Je veux goûter le bercieux extrême automne.
Sceaux-France.

Vasile V. Haneș.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Războiul turco-italian. Inceperea ostilităților. Plecarea familiilor italienești. Situația în prezent.

S'a întâmplat ceea ce se prevedea. Turcii au răspuns la ultimatum trimis de guvernul italian — într'un mod curtenitor însă negativ. Redactarea ultimatum-ului nu permitea posibilitatea de echivocuri sau de tratative: ea substituia o formală declarație de războiu, așa că dela orele 230 p. m. a zilei de 29 sept. — relațiile au fost întrerupte în mod oficial considerându-se ambele în stare de războiu.

Iată cum istorisește Luigi Barzini, trimisul

special al ziarului — „Corriere della Sera“, începutul ostilităților :

La orele zece a început imbarcarea italienilor. Era un spectacol mișcător, aceea caravană de femei înspăimântate, de copii, de bătrâni, de lume ce privea de jur împrejur cu grijă, ca și cum ar fi fost surprinsă de un pericol neașteptat.

Pe o letigă o bătrână muribundă era dusă să-și sfârșească viața pe pământul patriei. Barcașii arabi — refuzau la început transportul dar intervenind poliția turcă — au cedat — iar marinarii de pe torpedinieră ajutau pe călători cu bunăvoință fraternă.

O a doua torpedinieră — împreună cu un piroscaf grecesc și unul englez, imbarcarea pe supușii altor puteri.

A rămas la consulat vre-o 80 persoane la cari să adăogară câteva familii ajunse prea târziu spre a putea fi imbarcate.

Consulul italian Cor. Galli a notificat colegilor lui — printr-o notă trimisă cu un covas, iminenta începere a ostilităților. Imediat — la fiecare consulat s'au înălțat bandierile. Toți consulii au venit să facă o vizită de amicitie. Femeile și copiii sunt găzduiți în apartamentele consulatului, oameni rămân în curte liniștiți și încrezători. E un mic grup de oameni format din toate clasele, de toate condițiile fratern unite.

La ora unu, însuși consulul, coboară bandiera italiană : toți se descoperă mișcați. Isbucnesc apoi aplause nesfârșite și strigătul de Viva l'Italia — răsună și se răspândește în orașul tăcut.

După cum s'a convenit de mai înainte, în locul bandierei italiene, se înalță aceea a Germaniei, întovărășit de tricolorul italian. Un „trăiască Germania“ salută noua bandieră. Torpedinierele protejate de steagul alb ce l'au arborat, pleacă și încetul cu încetul se îndepărtează.

Ziua e măreață, orașul e scaldat în imensa lumină a teraselor albicioase cu minaretele subțiri ca lumânările.

Forturile turcești, pe jumătate ascunse printre palmieri, au arborat bandiera roșie și sentinelele se zăresc de după parapete — cu o indiferență ce ar părea că demonstrează că pentru ele această zi nu se deosebește cu nimic de celelalte. Prăvăliile sunt închise, ferestrele și ușile ferecate; sute de case sunt goale. Pe terase nu se vede nimeni afară doar pe aceia a consulatului italian plină de corespondenți.

La spitalul surorilor italiene, falfăie bandiera Crucii Roșii, iar acela de deasupra clopotniței institutului catolic italian, vecin cu consulatul, drapelele italian fu înlocuit de asemenea cu cel german.

La orele 230, ora începerei ostilităților — a stărei de războiu, bandiera italiană ce întovărășea pe cea germană, fu scoborâtă și lăsată numai cea germană.

O veche canonieră turcă staționează, în mod străin — tăcut cu un aer par'că de fatalism. Numeroase patrulare de soldați, străbat străzile orașului — precedați de ofițerii lor.

Un grup de arabi se îngrămădește să citească un afiș scris în turcește. Unul ce vorbește italianește mi-l traduce :

„Guvernul italian a făcut Turciei, o cerere nedreaptă, ca să-i cedeze Tripolitania. Guvernul turcesc împreună cu camera deputaților și senatul vor da cât de curând un răspuns hotărâtor.

Până atunci însă, invită populația ca să mențină liniștea și a respecta pe italieni“.

Era vorba, încheie corespondentul, de iradeaua dată cu câteva zile mai înainte, ca să previe desordini. Entuziasmul e mare în toată Italia. Grupuri de studenți cu steaguri în frunte, străbat străzile cântând imnuri patriotice.

În timpul zilei de ieri, circulau știri de o întâlnire între flota italiană și cea turcă pe lângă Dardanele. Aceste știri au fost categoric desmintite chiar dela Constantinopol de unde venise.

Se anunță în mod oficial că flota turcă a sosit dela Beirut la Dardanele.

O altă știre — a cărei confirmare lipsește — se referă la operațiunile de poliție ce le-ar face de către italieni în apele Adriatice și M. Ionică — precum și desmintirea de vre-o debarcare la Preveza.

Din Tripoli lipsesc cu totul știrile. De asemenea și vestile de bombardament Tripolisului și retragerea turcilor — sunt neconfirmate în mod oficial deși par verosimile. Se știe sigur că escadra italiană prepară drumul liber pentru debarcarea trupelor.

Milano, — oct. 911.

Anty.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN IASI

Alte amănunte privitoare la serbări. — După Blaj, București și Iași va veni rândul Galaților !

S'ar părea că după numeroasele comunicate și știri cari s'au publicat privitor la serbările noastre jubilare n'ar mai fi nevoie și de „alte amănunte“.

Las' că oficialele comunicate nu pot să deie niciodată o notă justă a evenimentelor la cari se referă și nici nu pot oferi decât liniamentele generale ale programei ce se va desfășura, dar și cele ce s'au publicat până acum cu privire la aceste serbări au nevoie de adăugiri și corijări, precum se poate prea bine ca și desmintirilor de astăzi să le urmeze altele ! E ceea ce se întâmplă în asemenea ocazii. Intervin fel de fel de neajunsuri și surprize, încât și cea mai „fixată“ programă are nevoie de schimbări mai mult sau mai puțin pronunțate. E tocmai și cazul nostru.

În cele ce urmează voi căuta deci să dreg ceea ce au stricat alții !

Așa, primirea studenților din București și de peste hotare se va face de către colegii lor de aici în dimineața zilei de 25 c. st. v. și tot atunci se va face și sfîntirea noului steag al „Centrului-universitar-Iași“.

Familia regală, a cărei sosire fusese anunțată pe ziua de 27 sept., va sosi în ziua de 25 la ora 4 p. m.

Ordinea balurilor și a diferitelor serate, banchete și festivaluri a fost modificată și răsturnată în așa chip încât abia mă mai duce capul să vă spun că : în seara de 25 va avea loc în localul societ. de gimnastică serata dansantă dată de studenții ieșeni în cinstea celor de aiurea ; în seara de 26 va fi la Teatrul Național primul festival studentesc, la care pe lângă alte numere atractive se speră că va fi unul ce va face cât tot festivalul : o conferință a ilustrului profesor d. A. C. Cuza ; în seara zilei de 27 va fi marele festival oficial la care va participa și familia regală. Cu această ocazie pe lângă reprezentarea unei alegorii a dlui profesor Găvănescu (Ursita“), diferite declamații, coruri etc., publicul asistent va avea artistică mulțumire de a asculta producțiile orkestrei ministerului instrucției, de sub conducerea maestrului Dinicu.

În scrisoarea precedentă calificam oaspeții de acum ai Iașului ca pe niște surtucari foarte subțirei și aveam toată dreptatea, căci n'a găzduit niciodată bătrâna capitală fețe atât de strălucite. Vor asista la serbări următorii d. miniștri : P. P. Carp, Marghiloman, Maiorescu, Arion, Delavrancea și Nicu Filipescu.

M. S. regele va fi salutat ca din partea suveranilor respectivi de către guvernatorul Bucovinei și cel al Basarabiei, ce vor fi însoțiți de câte o numeroasă suită. (Constat, în paranteză, că de-o bucată de vreme rușii ne cam îndeasă cu dragoste : anul trecut și anul acesta ne-au vizitat niște ofițeri și chiar acum se află la Constanța escadra rusă a M. Negre).

S'au anunțat apoi numeroși reprezentanți ai Universităților străine și din București și încă și mai numeroși studenți români din diferite centre culturale.

O altă inițiativă frumoasă, pe care nu găsesem destule cuvinte ca s'o laud, e aceea pe care a luat-o centrul studentesc de a se oficia un parastas la mormântul lui Cuza, la Ruginoasa.

În adevăr, ar fi fost păcat că, dacă împrejurări neprevăzute împiedecă inaugurarea imediată a statuei marelui Voevod, să-l dăm uitării pe el tocmai în aceste momente când sărbătorim Universitatea, înființată chiar de dânsul, și pe Kogălniceanu : o instituție și un uriaș, de cari nu se poate vorbi fără să se vorbească de Cuza și de opera lui.

În acest scop, în dimineața zilei de 24 c. o delegație de patru studenți va pleca la Ruginoasa, pentru a îngriji ca această pioasă manifestare să fie făcută așa după cum merită memoria mult prigonită a lui Cuza. Această delegație, având în frunte pe inimosul avocat I. C. N. Ifrim, va pleca în dimineața zilei de 25 c. întru întimpinarea studenților și fruntașilor români din Bucovina, ce s'au anunțat — ca întotdeauna — într'un mare număr.

Și câte altele... pe cari spațiul nu-mi mai permite să le înșir, dar pe cari dv., după o hotărâre

plină de dragoste și jertfă, veți putea să le vedeți înșiră !...

Din Galați se anunță că acolo se fac mari pregătiri pentru mărețul act de recunoștință ce se va împlini prin inaugurarea statuei lui M. Eminescu, în ziua de 9 octomvrie. Strălucitele festivități se vor desfășura sub înalta oblăduire a ministrului de culte d. Arion. Dar cea ce e mai îmbucurător e că, cei mai aleși inspirați ai artei și scrisului românesc vor fi reușiți cu acest prilej la un loc, căci, de pe acum, din țară ca și de peste hotare, și-au vestit cu toții venirea.

Toamna aceasta a fost o toamnă binecuvântată, căci rar se întâmplă ca un timp relativ atât de scurt să fie așa de bogat în manifestatii culturale, de felul celor din Blaj, București, Iași și Galați.

Celestia.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC de SEPTEMBRIE

Pe munți și văi și codri
Nori cerniți călătorește,
Grabnici stoluri de cocoare
Trec și'n zări se risipesc
Clămpânind.

Despoiați pe eulme codrii
Plâng privind peste hotar,
Pe când vântul, vine, trece
Framântând un cânt barbar
Peste sat.

Miriștele se 'ntind triste
Sub toamnăticul amurg
De-acum cântecul și doina
Pe'nserate nu mai curg
C'altădat.

Ci din zarea mohorită
Somnoroase ploi se cern,
Aducând streine zile,
Ce tăcute se aștern
Și pustii...

Valer Bora.

Teatrul Național

Rhea Sylvia, tragedie în 5 acte de Nicolae Scurtescu

Stagiunea teatrului național s'a deschis cu o piesă desgroată, cu tragedia „Rhea Sylvia“ a lui Nicolae Scurtescu. Are o vârstă de aproape 35 de ani și era cât pe aci să se îngroape în cenușa vremii, dacă nu s'ar fi găsit omul care s'o dibăcească.

Pe vremea când stăpâna poezia lui Alexandru, când poezia românească dibuia împovărată de exagerările latiniste ca și de neologismele franceze — Scurtescu era un scriitor mijlociu. Versurile lui se impuneau pe vremea aceea — păstrăm și un volum — și ca lucrări mai întinse, a lăsat patru piese de teatru : două în proză, două în versuri — și între acestea Rhea Sylvia.

Fără îndoială că tragediei lui Scurtescu, care joi seară a deschis stagiunea celui dintâi teatru românesc, i se putea face 20—30 de ani înainte asta, aceiași cinste și probabil cu mai mult succes. E adevărat că, în vederea reprezentării dela teatrul național, versurile au fost revăzute de poetul Mircea Demetriad, dându-le o formă potrivită vremii, înlocuind multe neologisme și une-ori tirade.

Sub influența literaturii dramatice franceze și, în deosebi, a operelor lui Corneille și Racine se făcuse pe vremea lui Scurtescu, începutul unei literaturi dramatice, românești, inspirate din trecut — și, fiindcă prin anii aceia, eram înainte de toate latini, Scurtescu s'a coborât, în căutarea subiectului său, în vremile legendare ale începutului înaintașilor noștri.

În urzeala simplă a legendei cunoscute se țese firul acțiunii când mai încete când mai vii, a tragediei.

Regele tiran al Albei, Amuliu, uzurpator al tronului fratelui său Numitor, domnește, prin te-roare, poporul care nu poate să dea uitării oblăduirea blândului și înțeleptului precedesor.

Deși acesta trăiește încă pentru mai multă garanție chiar în palatul lui Amuliu — tiranul rege nu e îngrijat din partea bătrânului. De singura urmașă a lui, Vestala „îngropată de vie”, Rhea Sylvia, nu se mai îngrijește; de gemenii ei de asemenea...

Cât pentru murmurile poporului, se îngrijește foarte puțin. Slujbașii lui știu să coboare, până jos, cruzimea tiranului rege și să amuțească murmurile de protestare.

Dar Rhea Sylvia apare, necunoscută, în palatul lui Amuli, care se îndrăgostește de ea Vestala de odinioară însă nu numai că nu răspunde iubirii, ei, dimpotrivă, în taină, îl urăște de moarte, pentru căte a pătimit ea și ai săi dela el. Nădăjduiește în răzbunare, în răsturnarea lui.

După primele două acte, cari fac pregătirea, uneori cam greoiu prin lungimi și prisosuri cari slăbesc acțiunea, personagiile, cari prepară desno-dământul, se adună, pe încetul, în jurul bătrânului ex-rege Numitor, — fiică și nepoți, fără să se cunoască.

Remus, unul din frații, cari tâlhăresc pe valea Tibrului, e prins de ostașii regelui — și acesta îl dă judecății lui Numitor.

Intâmplarea, ca și bărbăția neobișnuită care trădează nobleță de sânge la tânărul tâlhar și păstor, și, într-o măsură, bunătatea judecătorului prelungesc viața unuia dintre gemeni, în vreme ce e căutat celalalt.

Auzind, că cei doi frați erau copiii păstorului Faustul, pe care îl știa ucigaș al copiilor săi, Rhea Sylvia schimbă în ură simpatia pe care i-o inspirase, în primele momente, nobleță propriului ei copil — și ura ei crește mereu împotriva bătrânului păstor, care apare, și el, la palat, în căutarea celui prins. Acțiunea se strânge și capătă tot mai multă vioiciune, cu cât se grupează în jurul lui Numitor și se recunosc toți ai lui.

Când năvălește Romulus în palat, cu păstorii lui din valea Tibrului și cu poporul răsvrătit al Albei, Rhea Sylvia știe că își așteaptă copilul ei. Uneori, spre sfârșit, acțiunea își face impresia unui marș de trompete — dar numai uneori.

Amuliu e luat de valul mulțimei agitate; iar Romulus redă tronul unchiului său, el vrând să rămână stăpân pe malurile Tibrului.

Cu toate că Scurtescu a scris pe vremea când publicul iubitor de teatru aștepta cel puțin o jumătate duzină de morți la cinci acte ale unei tragedii, „Rhea Sylvia” se sfârșește totuș cu deslegarea visului lui Romulus de către augurul, care fusese chemat de Amuliu pentru sine, — „o mare împărăție!”

„Rhea Sylvia” e o tragedie care abia azi își dă, în adevăratul înțeles al cuvântului, tributul, mai mult sau mai puțin prețios, cultului românesc.

Inchegată pe temeuri, cari nu pot să reziste corințelor artistice ale unor vremi îndelungate, tragedia lui Scurtescu poate să fie azi gustată cu plăcere și cu destul folos — și putea fi și mai mult atunci când încă trăia autorul.

Ea ar fi însă, cu atât mai mult recomandabilă pentru scenele din Ardeal, în repertoriul care va fi chemat să facă tranziția dela comedioarele ușoare și une-ori, naive ale lui Alexandri, la piesa modernă.

Tragedia lui Scurtescu mai oferă pentru Ardeal și avantajul că păstrează același decor pentru toate actele și are personajii relativ puține.

Pentru teatrul național, readusă mereu pe afiș după alte și alte câteva săptămâni, va fi o plăcută cunoștință.

Interpretarea rolurilor rar se întâmplă să lase de dorit la teatrul național — și foarte adesea se întâmplă că artiștii ridică valoarea unei piese prin jocul lor.

În cazul tragediei lui Scurtescu.

C. Rosmarin.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Monografia institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian” al arhiepiscopiei gr. or. române din Transilvania, — de dr. Eusebiu Roșca, director.

Sub acest titlu d. dr. Eusebiu Roșca, proto-

sincel și directorul seminarului „Andreian” din Sibiu, cu prilejul împlinirii unui veac dela înființare, a dat publicității datele referitoare la înființarea și la viața aceluși institut în cursul celor o sută de ani, acum împliniți. Opul se extinde pe 326 pagini, s'a tipărit frumos și elegant, pe hârtie excelentă în tipografia arhiepiscopiei din Sibiu.

Monografia aceasta nu este, ce e drept, o istorie a seminarului „Andreian”, dar este o adunare conștiințioasă a actelor, tuturor regulamentelor, a biografiilor și a datelor statistice, din cari viitorul istoric va putea cu ușurință să construiască istoricul acestui fruntaș institut de cultură românească.

Spre a se cunoaște bogatul material adunat în opul acesta de reală valoare pentru istoriografia vieții noastre culturale din Ardeal, reproducem aici titlurile celor XII capitole, cuprinse într'ansul: I. Înființarea și organizarea institutului. — II. Instrucțiunea. — III. Funcționarii institutului. — IV. Elevii. — V. Biblioteca și mijloacele de învățământ. — VI. Edificiul seminarului. — VII. Internatul. — VIII. Fonduri. — IX. Donațiuni. — X. Știpendii. — XI. Anuare. — XII. Uniforma.

În adnexe se reproduc apoi toate ordinațiunile, dispozițiunile, regulamentele, normativele, literel fundationale și statutele referitoare la seminarul „Andreian”.

Distinsul director, d. dr. Eusebiu Roșca a săvârșit o lucrare vrednică de toată lauda prin darea în publicitate a acestei lucrări.

Prețul cărții e 3 cor. (broșat).

Se poate procura dela librăria arhiepiscopiei din Sibiu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță pe alocurea ploii și neînsemnată schimbare în temperatură.

Prognostic telegrafic: pe alocurea ploii, senin. Temperatura la amiază a fost de 15°9 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11'98
Grâu pe aprilie 1912	12'19
Secară pe octombrie	10'33
Secară pe aprilie	10'67
Cucuruz pe maiu 1912	8'46
Ovăș pe octombrie	9'34
Ovăș pe aprilie 1912	9'66

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonatii ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe couponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

Din eanretul unui trubadur modern

Moartea Pajului Cherubin

M-am hotărât; îmi schimb pseudonimul! De astăzi pajul Cherubin își dă suflarea. Creștini sunteți și voi, cu toți, (ce naibai) Grăbiți, creștini, și-i țineți lumina.

Să știți și voi ce-i pricina căderii, De cel silesc să-și facă harakiri: Mi-au spus o droaie de cumnați și prietini: „N'ajungi așa în țara nemuririi!”

„Nu-l prea cunosc românii! Cine-i pajul? Au l-ai înviat cetind cu sârg Halima? S'au l-ai luat de brăt de prin Bocaccio?” — „Să întrebăți”, le-am spus, „pe Ghiță Dima.”

— „Ce are să ne spună componistul?”
M-au chestionat rîzînd, eu un blând „huido!”
Eu le-am răspuns, frecîndu-mă la tîmplă:
— „E-un personaj iubit din „Figaro!”

Și s'au pornit iubiții mei pe-un răsot
De clocotea în mine toată ura:
— „Ca să vă împac am să-l omor pe dată,
Cum a făcut cu ai lui amicul Ciura.”

„Dar să mi permiteți, oameni buni, o vorbă:
Puțin știți voi de țara franțuzească!
N'ați auzit de Beaumarchais vreodată
Strigat-au toți: „Iubitul, să trăiască!”

— „Haha! Strigați, răcniiți pe cât vă place!
Il desgropați din morți? Și-așa e bine!
El a murit de mult, sărman poetul
De-o sută ani, de-o sută și mai bine!”

— „Ce mai întrebi prostii de prin volume?!
Întrebă-ne de gura dulce-a Lenții —
De strînsu 'n brațe-a coanii Agripina.
Năroade, zău, amice, ai pretenții!”

— „Ei bine, hai: adu-mi tu patrafiru',
Un catafalce tu, tu o sîtă —
Să-l prohodim pe Cherubin eu pompă,
Cum a făcut junimea „otolită!”

Și-am început, cădelnița în mîna,
Ca să-i cîntăm cîntările de ducă,
Pe când posnașul Haralamb în colțu-i
Doinea mereu de „Lucă, bade Lucă!”

Și-așa l'am îngropat! De-acuma pajul
Nu v'a 'mbrăca la rochii de cocoane,
Nu va visa de doamna Almaviva,
Dela stăpîn n'a mai mîncă bastoane.

Un singur lucru-i trist și mă privește:
Mi-am prohodit chiar eu acum aprodul!
Subt care nume am să scriu de-acuma?
Abea acum mă 'ntreb, năuc, nărodul!

Simțiți și voi, chestiunea-i delicată!
Dar vād că strofele s'adună 'n vrsfuri,
Amân pe mîne întreagă controversă,
Căci leacul bun pe 'ncet se dă în hapuri.

† Pajul Cherubin.

Alegere de protopop în Bănat Comloș. Azi, joi, la 22 sept. v. s'a făcut alegerea de protopop în tractul Bănat Comloș.

Dintre recurenți: **Mihail Păcățianu adm. protop.**, **Ioan Popovici** paroh în Sănmiclausul mare și **Vichentie Petrovici** paroh în Toracul mic, părintele **Păcățianu** a întrunit 53 voturi, Ioan Popovici 9 voturi, iar o bilă s'a dat albă.

Alegerea a fost condusă de d. dr. **Traian Putici** ca comisar consistorial.

Felicităm tractul B. Comloșului pentru aceasta alegere norocoasă, dela al cărui șef nou sperăm o prefacere în spre bine pe teren bisericesc, cultural și național în această parte expusă, dar viguroasă a Bănatului.

Un nou roman al Carmen Sylvei. Un ziar unguresc este informat, că M. S. regina Elisabeta a României lucrează la un roman intitulat: „Copiii munților”.

Scena se petrece în carpații transilvani și epoca acțiunii cade în timpul luptelor pentru libertate din 1848.

Programul desvălirii monumentul lui Eminescu la Galați. Inaugurarea monumentului lui Mihail Eminescu a fost hotărâtă irevocabil, pentru ziua de 9 octombrie, st. v. Festivitatea promite a fi cât se poate de strălucită. Cu această ocaziune bătrânul port dunărean — Galații — va avea rara și fericita ocazie de a adăposti în el un mare număr de fruntași ai artei și literaturii românești din regat și de peste hotare.

Festivitatea va fi prezidată de către d. C. C. Arion, ministrul instrucțiunii publice.

Din țară și-au anunțat sosirea până acum d-nii A. D. Xenopol, N. Iorga, Gh. Coșbuc, Al. Vlahuță, etc.

De peste hotare d-nii V. Goldiș, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, O. Tăslăuanu și alții.

Comitetul ridicării monumentului, prezidat de d. Corneliu Botez, consilier la Curtea de apel din localitate, a stabilit programul inaugurării monumentului dupăcum urmează:

I. Desvălirea monumentului în parcul municipal, duminică, 9 octombrie st. v.

Între orele 10—12 dim.

1. Marșul „La arme”, compoziție de Eduard Caudella, cunoscută din M. Eminescu, executat de corurile elevilor și elevelor școalelor secundare, sub conducerea maestrului M. Cerchez.

2. Serviciul divin oficiat de P. S. S. Nifon, episcop al Dunării de jos, înconjurat de înaltul cler. Răspunsurile vor fi date de corul episcopal, sub conducerea d-lui Rădulescu.

3. Desvălirea monumentului, opera sculptorului Fr. Stork.

4. Cuvântările:

a) a d-lui Corneliu Botez, președintele comitetului monumentului.

b) Răspunsul d-lui Al Niculescu, primarul orașului.

c) Cuvântarea d-lui profesor C. Calmuschi, delegat al comitetului monumentului.

d) Cuvântările d-lor profesori universitari A. D. Xenopol și N. Iorga precum și ale altor reprezentanți ai așezămintelor noastre culturale din țară și străinătate;

e) Cuvântarea dlui ministru Constant. C. Arion.

5. Defilarea școalelor în fața monumentului și orchestra militară.

II. La orele 4 d. a. se va da în sala teatrului Papadopol un mare festival literar-muzical cu următorul program:

1. Marșul „La arme” executat de corul școalelor secundare.

2. G. Coșbuc: Cuvânt festiv.

3. C. Rădulescu-Motru: Ce este Eminescu pentru cultura română (disertație).

4. D-na Jeni Metaxa-Doro: canto: a) Intre păsări; b) O, mamă!... c) Vino în codru, poezii de Eminescu, cu acompaniament de piano de d. Ioan G. Brătianu.

5. Const. Notara: recitări din Eminescu.

6. Versuri spuse de literați români.

„Lăis”, piesa într-un act de E. Augier, localizată în versuri de Eminescu, jucată de artiștii teatrului național din București: V. Leonescu, A. Atanasescu, Const. Belcot, d-na Maria Filoti și d-na Maria Fărcășanu.

7. Orchestra militară.

III. La orele 8 și jum. seara.

Banchet în onoarea d-lui ministru Arion.

Acesta este în linii generale programul desvălirii monumentului lui Eminescu. E posibil însă ca el să fie amplificat, căci se crede că și alți fruntași ai literaturii și artei românești, deosebit de cei arătați mai sus, să își spună cuvântul la această serbare.

Pedepsirea unui preot român — agent pentru emigrări. Cetim în „Siebenbürgisch D. Tageblatt”, că preotul greco-oriental român P. M. dintr-o comună de pe țara Oltului a fost pedepsit de poliția de graniță din Sibiu cu 60 zile arest și 600 coroane amendă în bani fiind prins în momentul, în care voia să treacă peste granița Ungariei pe un parohian al său, care avea să ia drumul Americii. Luându-se însă în considerare reveranda, care o poartă, pedeapsa de 60 zile arest i s-a schimbat într-o amendă de 1200 cor.

Părinte P. M.! Vezi unde duce lăcomia după bani?

Groznică inundație în America. Din Austin-Arcansas (Statele-Unite) vine știrea, că zăgazul unei mori rupându-se, apele, în mase mari, au năvălit la vale, distrugând 300 de case din oraș și înecând peste 2000 de oameni.

Ruinele au luat apoi foc.

Cu privire la catastrofa din Austin (Arcansas), unde apele au distrus aproape toate casele, rupându-le zăgazul unei mori, se afirmă că sunt mai multe sute de înecați. Alte evaluări dau numai 500 morți.

Atașatii militari streini la defilarea trupelor române. Sosirea atașatilor militari streini și a corpului diplomatice care va participa la defilarea trupelor române după manevrele regale, e așteptată la Roman pentru ziua de mâine, vineri.

Gara din Mircetști unde va avea loc defilarea, a fost frumos pavoasă cu brad și steaguri în vederea primirii M. S. regelui.

Plecarea familiei regale dela Mircetști, se va face la orele 3 p. m. cu un tren special.

Imediat după defilare, treptele se vor reîn-
toarce în garnizoanele respective.

Misiunea militară austro-ungară salutând pe regele Carol. Ministrul de războiu austro-ungar a făcut cunoscut guvernului român, că Austro-Ungaria va trimite o misiune militară ca să salute pe regele Carol în Iași.

Această misiune se compune din d-nii general Carol Naster, colonel Ludwig Temer, și căpitan Aurel Maniu.

Toți aceștia vor sosi în ziua de 25 septembrie în Iași.

Constituire. Societatea de lectură „Ioan Popasu” secția teologică din Caransebeș, în ședința ținută la 19 sept. st. v. s'a constituit în modul următor:

Președinte: dr. Moise Ienciu prof.; vice-pres.: L. Lungu t. c. III. notar; M. Jigoria t. c. III. controlor: I. Frăntescu t. c. III.; cassar: P. Popa t. c. II., bibliotecar: P. Bohariu t. c. II.; vice bibl.: T. Iorga t. c. I.; membrii în comisia literară: P. Adam, A. Cioloca t. c. III.; N. Badiu, E. Grădinar t. c. II.; E. Crăciun, I. Guțin t. c. I.

— Societatea de lectură „Ioan Popasu”, secția pedagogică din Caransebeș, în ședința din 18 sept. st. v. ținută sub prezidiul dlui Sabin Evuțianu profesor s'a constituit în modul următor: -vicepreședinte: Gheorghe Molin ped. c. IV. Secretar, notar Nicolae Răduțiu ped. c. III, Controlor: Dimitrie Găesen ped. c. III. Cassar: Toma Surleaș ped. c. IV. Bibliotecar: Vasile Miloia ped. c. III. Vicebibliotecar: Emilian Novacovici ped. c. II. Comisia literară: Dimitrie Nedescu, Trăilă Peia ped. c. IV. Vasile Miloia, Nicelae Răduț ped. c. III. Cornel Nica ped. c. II. Gheorghe Veliciu ped. c. I. Dirigentul corului: Nicolae Răduț p. c. III.

Pelerinaj la mormântul lui Cuza-Vodă. Printre studenții universitari se observă o vie mișcare de protestare împotriva faptului că nu se inaugurează acuma statuia Cuza.

În sânul lor s'a născut un curent de a se face în prima zi a serbărilor din Iași, de către studenți, un pelerinaj la mormântul lui Cuza-Vodă la Ruginoasa.

„Le Courrier du Danube” e o excelentă revistă bimensuală ce a apărut zilele aceste în București, redactată în limba franceză și care urmărește frumoasa inițiativă să facă cunoscută România din punct de vedere politic, literar, artistic, economic și financiar în marele centre europene, cu deosebire în Franța unde suntem aproape ignorați.

Primul număr al acestei reviste justifică pe deplin scopul întreprins, căci tratează cu o deosebită competență diverse puncte din domeniul vieții noastre intelectuale și economice.

Urăm noului confrate „Le Courrier du Danube” viață îndelungată și spornică.

Alegerea pentru mitropolit primat și pentru episcop de Roman se va face de marele colegiu parlamentar în primele zile ale lunii lui decembrie.

Guvernul a hotărât să nu susțină nici o candidatură, ci să sprijine pe acelea cari vor fi produse de sf. sinod.

Expediție engleză la Ierusalim. Zilele aceste pleacă din Londra, sub conducerea căpitanului Parker o expediție la Ierusalim pentru cercetări arheologice cu destinația specială de a regăsi urmele monumentelor regilor David și Solomon.

Desgropările vor începe la poalele muntelui Ophel, un loc unde se căltină acum legume pentru tot Ierusalimul. Guvernul turcesc a numit inspec-tori cari vor supraveghea lucrările.

Memoriile Luizei de Saxonia. Prințesa Luiza de Saxonia a vorbit mereu în memoriile sale despre dragostea ce i-a purtat întotdeauna poporul saxon, popular „ei”. El a avut pentru dânsa un fel de cult, a însoțit-o cu simpatia lui în perigrinațiunile vieții ei aventuroase, a fost gata s'o reprimească ca pe o regină iubită.

Un prieten.

Această afecțiune populară pentru prințesa s'a vădit odată mai mult în ziua, când Luiza, arzând de dorul să-și revadă copiii, s'a reîntors în taină

la Dresda. Ea povestește în „Le Matin” acest episod mișcător al vieții sale zbuciumate.

Luiza nu se putea aștepta să capete învoirea Curții ca să-și vadă copiii. Prin urmare, la ce să mai ceară autorizație? Veni pe ascuns, sperând că nimeni nu va ști nimica despre prezența ei.

Când fu în Dresda, trase la un fost furnizor al ei, un comerciant de parfumuri, care n'au de cât un strigăt văzându-o: „Luiza noastră!”

Luiza lor! Asta a fost toată mângâierea prințesei în timpul scurt ce l-a petrecut la Dresda. Copiii nu și i-au putut vedea, oăci venirea ei fusese trădată de către chiar avocatul ei, cu care făcuse drumul dela Leipzig la Dresda.

Buchetul hotelierului.

Prințesa nu știa în ce parte a castelului era camera copiilor ei. Se făcură destule schimbări de când plecase, compromișă pentru totdeauna.

Furnizorul ei de odinioară i-a dat indicațiile trebuincioase ca să-și poată regăsi copiii și ea se urcă în trăsură ce o aștepta, cu inima strânsă de neliniște, ca să alerge spre palat.

Încă de pe drum, ea avu impresia, că e urmărită de un individ. Când fu la poarta palatului și vru să sune, o mână brutală îi opri gestul.

În fața ei era un om al poliției, care îi spuse categoric, că nu-i e îngăduit să-și vadă nici copii, nici soțul.

„Ar fi zadarnic să încercați ceva, Alteță, îi spuse acest om; palatul și castelul sunt păzite. Am ordinul să vă duc la hotel.”

Și Luiza fu silită să însoțească până la hotel pe omul poliției, care o instală într-o cameră ce nu dădea spre piață.

Se simțea așa de nenorocită! Înțelegea, că fusese trădată, dar acum nu mai putea face nimic.

În inima ei, însă, era o mulțumire: dragostea cu care fusese întâmpinată de fostul ei furnizor.

Mulțumirea ei crescuse când însuș antreprenorul hotelului veni să-i ofere, cu lacrimi în ochi, un frumos buchet, ca o mică dovadă a respectului și devotamentului său pentru prințesa pribeagă.

Trenul special.

Dar autoritățile voiau să se scape de dânsa, căci prezența ei devenia un prilej de turburări în oraș.

Primi vizita șefului poliției. Acesta îi spuse cu brutalitate, fără nici o condescendență, că ministerul îi pune la dispoziție un tren special ca să părăsească imediat Dresda.

Șeful poliției îi dăduse, cu dispreț, titlul de „contesă”, în amintirea numelui ei de contesa de Montignoso.

Dar ea refuză categoric să se supună. Ea răspunse cu demnitate că trenurile speciale nu pot fi pentru contesa de Montignoso, ci pentru regine.

Ea, ca prințesa Luiza de Saxonia știe cum trebuie să plece. Să fie fără grije miniștrii; ea n'o să ceară concursul poporului, căci n'a venit cu alt gând decât să-și vadă copiii și soțul.

Disperarea polițistului.

Dar dacă Luiza nu venise ca să aibă sprijinul poporului, poporul, care aflase de venirea ei, voia cu orice preț să-i fie de folos, să-i facă vre-un serviciu.

În ziua aceea, Luiza era la masă, în hotelul ei, cu avocații săi. Ar fi fost o masă tristă dacă n'ar fi înveselit-o puzderia de buchete de flori, cari umpleau camera.

Flori și iar flori! Toate inimile umiliților societății bătuseră cu drag pentru dânsa și îi dovediseră prin acest prinos cât le e de scumpă.

Era la masă și mereu se deschidea ușa ca să dea intrare unui nou buchet. Dar odată cu acest erainic al iubirii și speranței, intra și un vuet adânc, care părea că e bubuitura prelungă a unui tunet.

Ce se petrecea oare în stradă, pe piață, în jurul hotelului. Luiza nu trebui să-și bată capul ca să afle. Apăru șeful poliției, turburat, îngrijat. „Alteță imperială! pleacă, pleacă numaidecât din Dresda. Poporul vrea să pătrundă în hotel, să te răpească. Pleacă, căci altfel o să se facă vărsare de sânge!”

Așa se văita polițistul. Luiza îl privia cu răceală. De n'ar fi fost vorba de poporul „ei”, de sânge nevinovat ce s'ar fi vărsat pentru dânsa, ea n'ar fi părăsit Dresda fără să-și vadă copiii și soțul.

Scrisorile Luizei.

Cu soțul ei încercase să aibă o întrevedere îi scrisese, dar scrisoarea încăpuse pe mâna lui herr von Crenigern, șambelanul regelui.

Aceasta o luase în bătaie de joc. Adică, nu cumva ea credea că regele primește vre-odată vreuna din scrisorile ei? Au ei grija să nu se întâmple aceasta.

Mareșalul îi vorbise cu nerușinare. Prințesa simțea o poftă nebună să-l strângă de gât.

Dar ce putea face? Era în mâna lor.

Totuși, ea găsi mijlocul ca Frederic August să primească o scrisoare dela ea, pe când era la vânătoare.

Luiza a putut afla că regele, care la cetirea scrisoarei fusese cuprins de o violentă emoție, voise să se întoarcă imediat în oraș ca că de ochi cu ea. Dar anturagiul său îl minți, spunându-i că ea părăsise orașul și așa s'a zădărnicit această întâlnire, pe care Luiza o dorise atât de mult.

Teatrul Apollo. De mâine, vineri, încolo reprezentațiile se vor începe la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Mâine, vineri, teatrul Apollo va prezenta următorul program:

1. Cavaleria italiană (cel mai nou tablou al armatei italiene. Mare atracție). — 2. Portarul (umoristic). — 3. Păcatele tinerețelor (dramă. Filmul e de 1000 m. Capod'opera cinematografiei. Persoanele: Un consilier ministerial. Nevasta consilierului ministerial. Băieți, Edgar, Sofia vânzătoare într-o prăvălie de mănuși). — 4. Haina albă a lui Nauke (amuzant).

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fl., 60 fl., 40 fl. și 20 fl. — Orhestră proprie.

Bibliografie

A apărut:

„Revista politică și literară”, director Aurel Ciato, — cu următorul sumar:

Iuliu Maniu: Prinos din prilejul serbărilor culturale ale „Astrei”. P. Pădure: Miez de noapte (poezie). A. Barseanu: La jubileul de 50 de ani al „Asociațiunii”. P. Papazisu: Despărțire (poezie). Cântec (poezie). I. Agârbiceanu: Surori. E. din Ardeal: Vară. Iunior: Statul de dr. Franz Oppenheimer. Cântec (poezie). M. Străjanu: Parabole. S. Gocan: Moș-părintele Simion. (Din zilele mari). G. Todica: Le Verrier. Al. Ciura: Vlaicu la noi. Maestrul I. Mureșianu. P. Popazisu: Casa mea (poezie). Verax: Cronica literară. Redacțional.

Ultima oră

Jaful pe mare.

În disperarea sa, Turcia s'a adresat tuturor puterilor mari, rugându-le pentru intervenție. Toate au rămas însă reci și nu se îndură să-i sară într'ajutor. În urma acestora, Poarta s'a gândit, că mai bine este pentru ea să înceapă și ea ofensiva și a dat ordin, ca unele vase să ocupe Eretria. N'au putut însă ajunge la locul destinat, căci pe marea roșie au fost primite cu un foc puternic din partea flotei italiene și constrânse să se posteze la Massatma.

Italia a călcat grav legile războiului, prădând și devastând ce-i vine în cale, neținând seamă de prescripțiile înțelegerilor internaționale. Mai nou, guvernul Italiei a dat un comunicat, în care cearcă să-și justifice ținuta acuzând Turcia, că n'a făcut nici o declarație, că pe timpul războierilor nu s'ar atinge de corăbiile de comerț, ba din contră, ea a început pirateria.

Drept aceea, Italia nu se mai simte obligată a observa §. 211 din dreptul comerțului maritim.

Telegramă către regele Angliei.

În bis. sf. Sofie — azi moschee turcească — s'a ținut ieri o mare adunare, la care au participat peste o mie de mohamedani.

La propunerea deputatului Ubeidulla adunarea a trimis o telegramă către regele Angliei, și cer ajutorul, ca dela unul care este domnitor peste un număr însemnat de mohamedani. În telegramă protestează contra tratamentului inuman al italienilor. În același timp au trimis telegrame de protestare tuturor parlamentelor și societăților.

Intervenția Angliei.

În momentele ultime se ia ca sigur, că Anglia va lua asupra-și greaua misiune de a mijloci pacea. Aceasta nu înseamnă însă, că pacea se va și înlăptui în curând. Guvernul turc, după ce a fost refuzat de toate guvernele cu cererea sa de ajutor,

declară acum că nu va încheia pace, până ce aceasta nu se va decide prin luptă în Tripolis între cei doi dușmani.

Aceasta înseamnă, că în Tripolis se pregătesc la rezistență. Expediția italiană, care va avea de scop faplica ocupare a Tripolisului, pleacă în 10 octombrie, și astfel munca de ocupare va începe abia pe la mijlocul acestei luni.

După toate semnele însă, locuitorii din Tripolis nu se vor preda cu una cu două, ci vor duce luptă pe moarte. Aceste măsuri ale Turciei inspiră îngrijorări pretutindeni,

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10. Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călciunilor” din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și la magazinele filiale din Cermeiu și Piski: ghete pentru bărbați și șirete (panglici) din piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(54)

— Urmare. —

Din visarea sa îl aduseră în mod brutal la realitate părăiturile la început singuratic, mai apoi mai dese în sfârșit salve puternice de puști, ce se auziau dela spatele lor. În început rămaseră ca trăzniți înholbându-se unul la altul speriați. Salvele de pușcă erau însoțite de notele sălbatice și de gemete și vaiete de durere.

— Stați! Îndărătul nostru se întâmplă nenorocire! — zise Danifer.

— Suntem surprinși de dușmani?

— Vino! zise Flavian și smânci de braț pe bătrânul consternat luându-l cu sine. Se mergem îndărăt până nu e încă târziu!

Dânșii grăbiau îndărăt, însă înainte de a fi ajuns la grosul mulțimei, se făcu liniște iarăși. Pe oricine întrebau, nimenea nu știa să le spună, ce s'a întâmplat?

Căți oameni, atâtea păreri. Flavian, care nu se mulțumia numai cu presupunerile, se grăbia se ajungă mai departe, când tocmai zări pe amicul său Uli.

Aceasta venea găfăind și făcând semn cu mâna, să nu meargă mai departe, apoi se apropie cu ochii înholbați de groază.

— Rămâi, nu merge mai departe d-le căpitan! — răzni dânsul și oftă strâmbându-se și făcând semne disperate, prin cari se lăsa se traducea oroarea și jelea de care era cuprins. Rămâi! E prea târziu. Aceia nu știu de drepturi marțiale. Și ei vreau să fie soldați? Nu! Nu soldați, ci șacali, hiene, o adunătură, o bandă de ucigași afurisiți!

— Cine, Uli? — întrebă Flavian, care la vorbele lui Uli se simți cuprins de fiori de groază. Spune, ce nefericire s'a întâmplat de ție și ție groază să-i zici pe nume!

— Nenorocire? Nu d-le, o mișelie care strigă la ceriuri. Au măcelărit pe Francezi până la cel din urmă om. I-au pușcat, i-au junghiat, le-au dat cu săcurile în cap fără milă.

— Ah monștrii! — zbiră Flavian și unghiile i se implantară în palmă de groază. Și zici, că toți-toți până la unul sunt uciși tâlhărește? Și căpitanul Solomon?

— Toți-toți! Cincizeci, optzeci, o sută de oameni fac leș peste leș, ca paiele îmblătite în toate părțile.

— Cine a început măcelul? De ce? A poruncit Malariva?

— Nu, d-le copitan. El a voit să împiedece. Inșuș Satana să fie fost de față la săvârșirea operei crunte și fioroase, a animalelor aecelora sălbatice și nu s'ar fi simțit bine.

Abia să fim fost o sută de pași de comună, nu tocmai departe de castel ști, unde merge calea pe lângă bisericuța St. Placid, — Doamne fi cu mine păcătosul! — se măcelărească ei oameni po așa loc sfânt!

Pentru așa ceva nu-i iertare nici în cer, nici pe pământ.

— Mai departe, mai departe! — îl întrerupse nerăbdător căpitanul de vânători.

Așa cum spusei, îi lăsară pe francezi să se miște ceva mai liber. Era un conduct ca vai de el, la toți le erau mâinile legate la spate. Un bundenez tăia câtorva din ei de milă funiile. Aceștia eșiră din șir și mergeau liniștit mai departe. Era tocmai între bisericuța Sftului Placid și șanțul cel mic, ști și d-ta? Când nitam-nisam câțiva căputași vânăți ufu! cercară să spele putina. Vro câțiva de ai noștri se luară după dânșii și începură să-i împuște. Desertorii căzură, la ceeace francezii începură să vociferaze, iar țărani sberiau infuriați. Salvă după salvă și lovitură după lovitură curgeau. Cei dela Disentis voiau să împiedece, erau însă prea slabi. Medelsenii, — și spre rușinea mea trebuie să mărturisesc, că și cei din Tavetș cădeau asupra bieților prinșonier par'cari fi fost îndrăciți. Înjurături, rugăminte nu folosiră la nimic. Să mergem d-le căpitan! Iată, că vin și ucigașii! Haidem! și lasă-i nu le zice nici o vorbă grea, căci suntem între lupi și trebuie să urlăm eu ei.

(Va urma).

Un student de cl. VIII. gim.

din cauza sărăciei, nefind în stare, a-și continua studiul, caută un astfel de fruntaș român, care l-ar învăța, atât clasa a VIII. cât și Teologia ori Medicina. Numai oferte serioase să se trimită la „Redacție“.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

„ENGLISH HOUSZE“

NOU ATELIER DE CROITORIE ENGLEZEASCĂ PENTRU
DOMNI ÎN ARAD.

Aduc la cunoștință mult onor. public că în
ARAD, strada Deák-Ferencz (Palatul „Crucea-Albă“),
mi-am deschis un

atelier de croitorie

englezească modern și corespunzător timpului prezent. Imi stă în putință a satisface cererile on. public prin un croiu cu gust, prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile pe lângă serviciu prompt și conștiințios. Cerând sprijinul mult on. public, rămân cu profundă stimă:

WERTHEIM JENŐ

CROITOR PENTRU DOMNI.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

GYAPJAS LAJOS

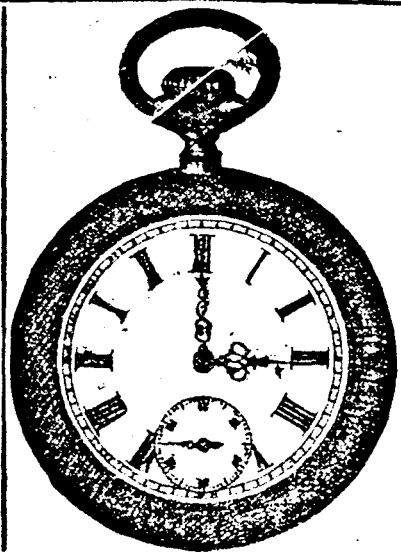
măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări : în branșa aceasta. :

Face și execută planuri de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cele mai bune oroloage

Cele mai solide și juvaericele cele mai moderne atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășie de 10 ani cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbenă și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-in.

Arad, piața Andrássy Nr. 20.

Coman tele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministere și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

A apărut:

Advocatul poporal. Indreptar pentru poporul român
de

Dr. Dionisie Moldovan, avocat în Sibiiu.

— Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —

Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.

De vânzare la toate librăriile din țară precum și la
editura W. Krafft în Sibiiu.**Lisinszky Lajos, stoler**

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai
moderne mobile
de dormitor.
refector, salon
și garderobă.Intreprinde
aranjarea per-
fectă a orice fel
de locuințe.—
Preliminare gratuit.Execută mobile du-
rabile și solide con-
form desenelor ori
după com. verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijlocele cunoscute până
acum este**Serail crema a lui Rozsnyay.**Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finete de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încrêșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay. Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueze încă în aceeași zi.

MONUMENTELE**CELE MAI IEFTINE**din diferite materii în exe-
cuția cea mai ieftină până la
cea mai pompoasă se pot
căpăta la magazinul de
.: m o n u m e n t o .:

al lui

IOSIF MENRATH**SCULPTOR****ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG****(vis-à-vis de biserica evanghelică).****Garanță pentru ori-ce lucru.**

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	"	119,830.992—
(viață	"	11,020.268—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: „ „ Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. „ „

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. „: „: „: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.